

ALL
THE
KNOW
LEDGE

Alex. G. G.

DOHI ALEXANDRU

altermundia

*ajánlom az egész világnak,
de legfőbbképpen Miminek,
Emánuelnek, Elenának,
Artúrnak és anyámnak*

DOHI ALEXANDRU
altermundia

képzeletbeli népek
lírájának kieszt
fordításai

Románból fordította: Tar Károly

KÖZDOK

A kötet grafikai tervezése és könyvborítója a szerző munkája

©Alexandru Dohi

ISBN 978-963-552-427-3

KÖZDOK Kft. - Budapest, 2009
Igazgató: Nagy Zoltán
Közdok Kft. digitális nyomda

HIHETETLEN SZÁRNYASOLTÁROK avagy MIT AKART MONDANI A KÖLTŐ

A születések fölött örökdő, Máramarosba kiküldött angyal, az ötvenes évek közepén megpillantott egy magzatot, aki az álmodozás három magját viselte a homlokán. Olyanok ezek a magok, mint a névtelen csillagok. Szólt a sorstündéreknek az angyal. Parancsolta, hogy ezek a magok rügyező, lombhozók és virágozók legyenek. Így született Dohi Alexandru a költő. Született költő. Magányos, légiesre felkent, mellőz csaknem minden eddigi mintát. Nem ismer hovatarozást. (Nem tartozott a nyolcvanasok szektájához.)

Dohi Alexandru különféle formába alkotja verseit, a szűkszavú jegyzettől a villámló zuhatag - költeményig, amelyben a szavak fenyegetően görögnek szakadatlanul. Így aztán, szövegei azt az érzést keltik az olvasóban, hogy nem mindig más költővel találkozott, hanem egy újjal, akit Dohi Alexandru hívnak. Ez az érzésem elmélyült, amikor az 1994-ben írt *Altermundia* hét részletét a *Képzletbeli népek lírájának kieszt fordításai* alcímmel megkaptam. Itt sorakoznak (a költő és a magunk) hozzávaló magyarázataival, ezek is a kötet következő oldalain. Tulajdonképpen hét hasonló triptichonról van szó. Első része, amelyet a szerző a *képzletben talált képzelt kéziratnak* a nevez, elfelejtett sokezeréves képírás újraalkotása. A vers ősrégi, az ember mielőtt megtanulta a betűvetést, a szót, rátalált annak módjára, hogy képzetét formába öntse, felruhazza. A második rész: *a képzelt kézirat fonetikus megfogalmazása* - jó rokona a madárnyelv játékos formájának, a ráolvasásoknak, a beszéd előtti gügyögésnek, de a darabos költeménynek, a hangokból álló lettrista szövegeknek. A harmadik rész: *a képzelt kézirat képzelt fordítása* az előbbi két rész átírása a mai kiejtés szerint. Minden hármas egység, látszólag rendellenes elemekből kialakított egyetlen

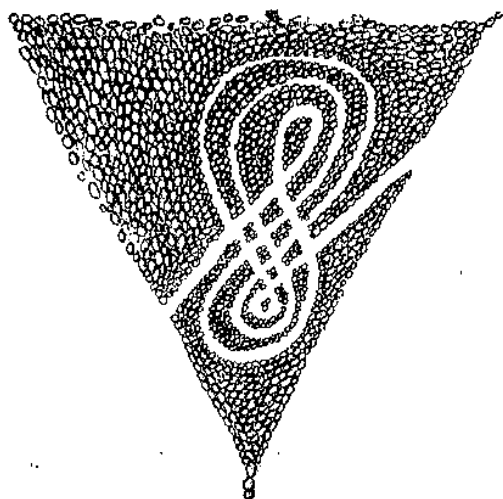
egész, amely által a nem gáncsoskodó, a meglepetést kedvelő olvasó a vers rövidített, de nem csonkított történelmét követheti nyomon. Íme, „mit akart mondani a költő”.

Lungu Alexandru

Motto:

„A szó maga átjáró. Emlékezz rá, gondolj rá, tanulmányozd, forgasd, szemléld minden formáját, szorgalommal és kitartással ugorj belé; viseld el minden késését, kiábrándítását addig, amíg eltávolodva a szavakon túli valóságtól visszafordul az ész. Hasonló ez ahhoz, amikor megpróbálsz rátalálni egy személyre, akinek csak a nevét ismered. Eljön az a nap, amikor kutatásaid elvezetnek hozzá, és a neve valóságát mutatja. Értékesek a szavak, mert a szó és az értelme között van egy kapocs, és ha verejtékezve vizsgálod, ha túllépsz a fogalmán, eléred a kísérletezés gyökerét.”

Sri Nisargadatta Maharaj

anaktarvia
 neti neti neti
 atma bhakti
 moksha -
 sankalpa
 namaste

a herceg

nyitva mindörökre
 bármikor lehet minden
 soha sincs semmi
 üdvözöl most

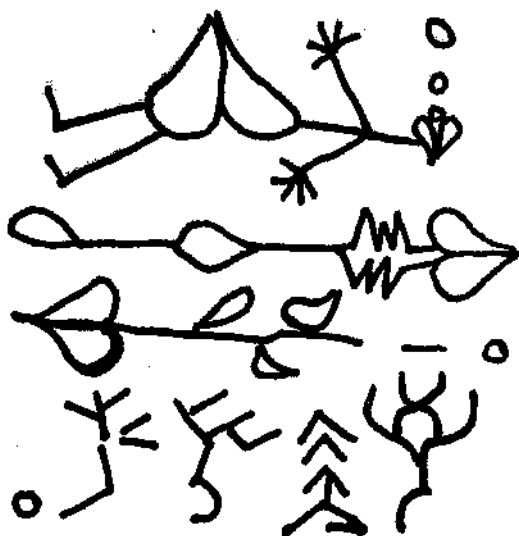
LALU BLI BLAHAT

tlamblim libla tila blot
 heblum luthla ulha flut
 fethlim milba lethla tal
 blumblim tlamtlom tlot

a gyermek és a tenger

lábacskái meleg vízben
 ijedten a hideg haltól
 gyorsan kiszalad
 eltapos homokvárakat

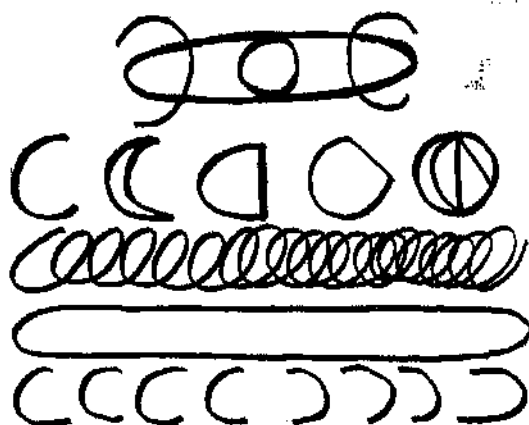
Aaąsuax

neti fiši laliar ąuuu
 hineş ąşu laliar fiş
 neti traş laliar uuu
 hineş uuuş laliar traş

embernek dalol a szó

nem a lomb dalol a szélnek
 a szél dalol a lombnak
 nem a fa dalol a földnek
 hanem a föld a fának

Tombulub

totomtombutom
tulubulubuntu
umumumutu
tototububutu

kövön

kőről s azon túl
nap eszi a holdat
az éjszaka eszi ami nincs
ami van az semmit sem eszik

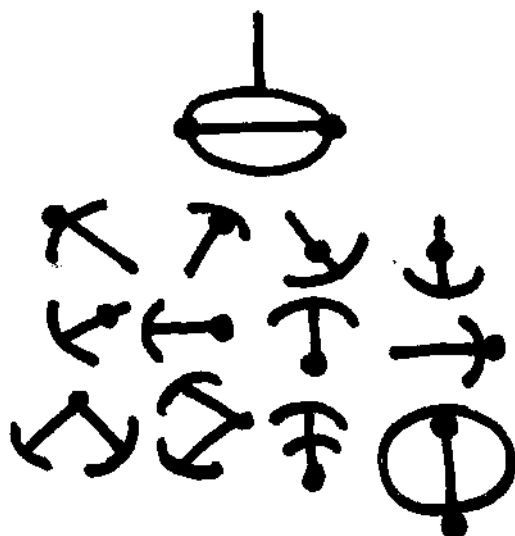
BRANMGÂM

hurbâm hargâm dam
sarbân gant margun
grambân bragras vrotar

dorombdal

papírrepülő
reszket az áprilisi szélben
s hirtelen visszatér a gyermekhez

PABAHAUHEM

buuh baah hiou ha
houm moun hiia hee
hepnah nahem hamu huu .

a menyasszony ingázása

vörös kacaj hallszik
amint átjárja a levegő
imádságba foglalt virág

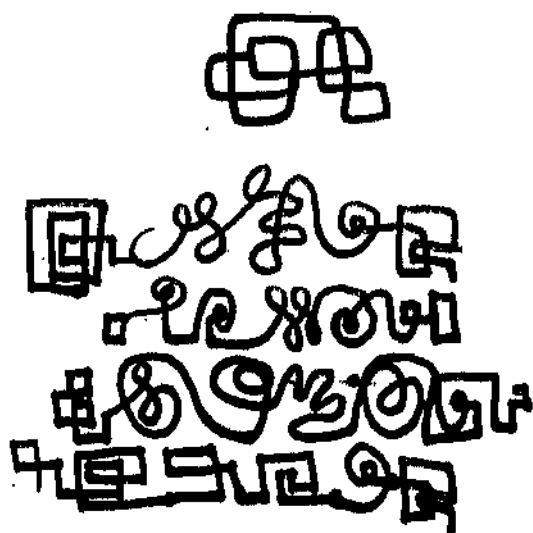
OLAM BLIAR

ozimaz blumtier mirta
zimrater dumsier steri
mazintur bliare siorti
zimoza zivuri rusiptarit

Olam ráolvasása

kő gyógyítja a szelet
homok gyógyítja a vizet
arany gyógyítja az időt
szó gyógyítja a helyet

TÖZMENTUMADEZ

atlam stergard zirzebt bizko
betizd dörmint ulgatalmabt
özburt stirdabt zörzömtez
zexplimt böltab zirstörd kirböz

az azték pillantása

homok és kő között elnyúlva
üveges csend vonul át rajta
víz és tűz között elnyúlva
átgördül rajta egy újszülött szó

Uoer

quo oeu quo oeu
 euo eua eui
 ueaa iuea uoea
 oaaa ouoeeau ux

rossz magány

memóriám holt tenger
 sötét mélye őrzi
 meszesedett illatát
 ahol csak az álom lengedez

származása: a magyar nyelv és kultúra

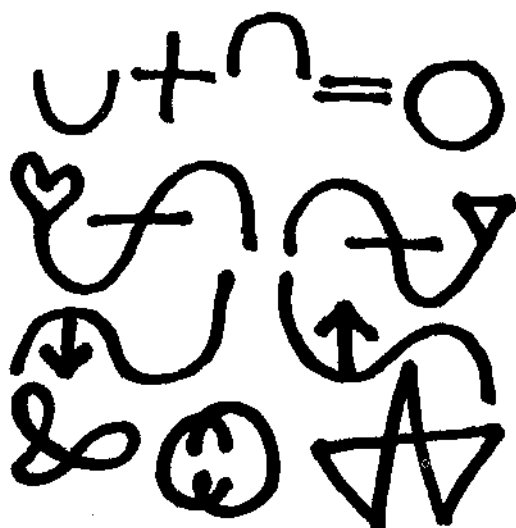
AMPORDAMPRAF

dratleciof fumpor tilutotet
mufins foraf naimpor tecief
dratek gutmancif picif picif
pumpacec cifur anof linipotet

legnagyobb alázat

szárnyaskő alszik mindenki
félbred, amikor az egésznek igenesz
és elrepül, amikor nemet mondasz a történetre
és dalol amikor nem teszel semmi különöset

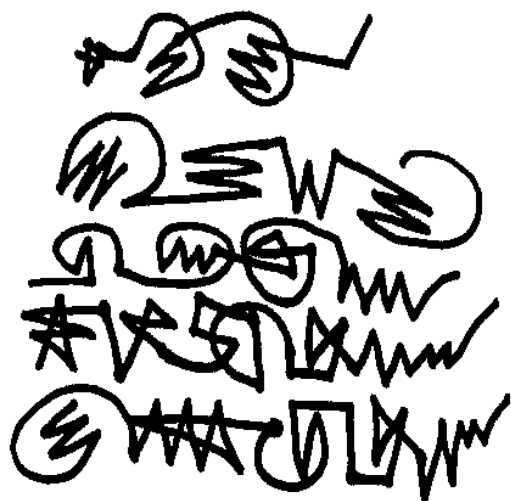
sinteö

emoclew llitaid numretra
isua a lalah tsib ativ
kafniw tilli remutra

nyíl + tan = nyíltan

üdvözlég egy más világban
itt halál az élet
itt a hazugság az igaz

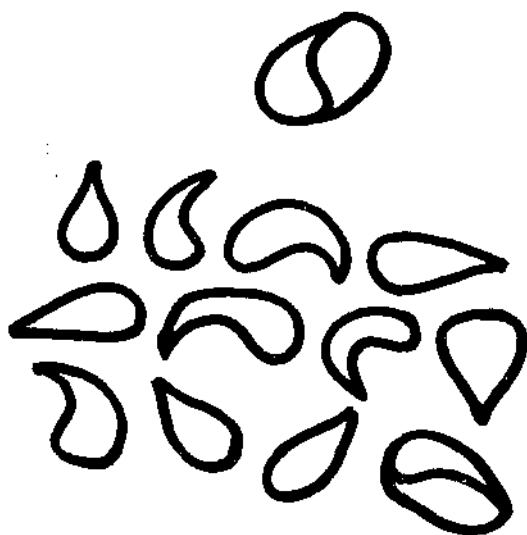
TRUMMER UMMAR UR UMAR

ummar mrabu ur ummar
 oseb seblem mu oratru
 mribo terbir meur ratru
 urto turber nevirtar
 turutremur ru timen var

a sebzett föld dala

a földet megsebezte a föld
 sajátja az eső
 sűrű sár mélyül magában
 a szárazság aranyporrá teszi
 és felszáll az ősz egekbe

LOALAO LILULATO

oalao voatalu alilu lou
oulolu loatulo poatu fao
fialu ulaililu iaalo laou

lángoló könny

az elválás könnye
emlékmag
forró angyalpillantás
sírgyöngyözve

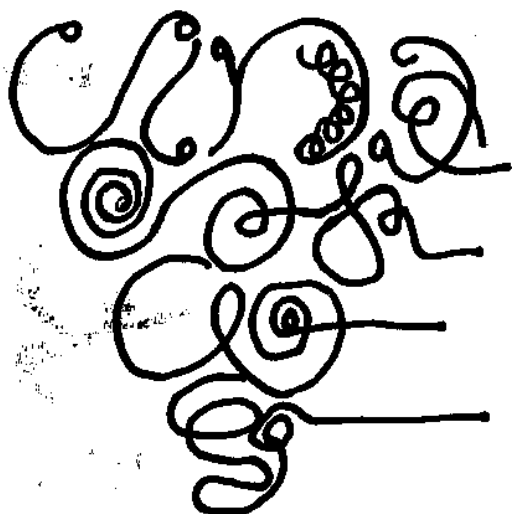
pasmadarfluga

pasdera deradara
derasrader darabana
alador madareda poduvar
reramur deba rssa igdra

kék tej

a fojtogató tollazat alatti ujjak
forró aranyat csöpögtetnek
a madarak hangosabban símak
mint a néma havazás

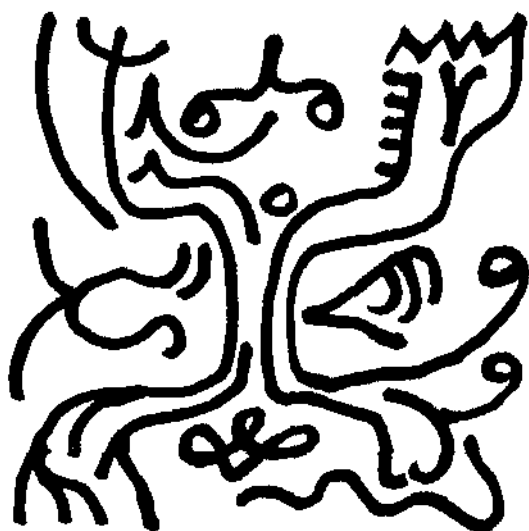
tux uvax

veli deuxit umpat sax
pouxi levit sione paptat
inum afuxit uvax abra

a felkeltett árnyék útja

veretett viharos várakozás
bimbódzón lengető indulás
elképedt tűzijátékos nedves állapot

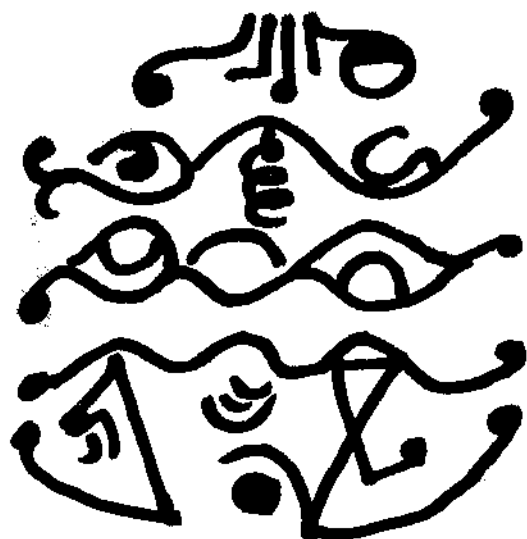
anois teacht an

larraigh ochiur me
in moo cheann e
ni stopfaidh me
choiche o chiur me

itt a tavasz

a feje tele van szívvel
a mellek bimbóznak
a gondolat már kivirágzott

anoabu

cars mebes ouas o
srei pudah o
hoblitz licun o
neris ribahum proo

a hullám tekintete

követnek minden
hitekből a kameváln
sziklaálarcok
emléket örölnek

elap amög

agilverth dasön reh
 atedh kebös nedidu pli
 rekösör plömeth vulbeh
 alrepen trömör plömeth

teremtő akrobata

a magában való vasdolgok
 és aranyjelenségek között
 álmodik arról
 hogy kamillateát iszik

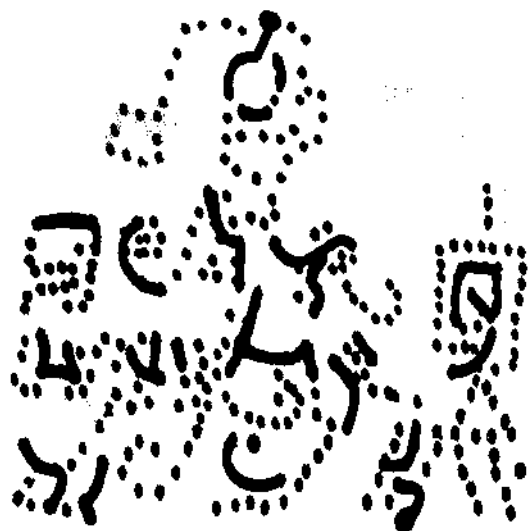
TUAAAOI

tuitit tummimi tupinatro
tidosanda naitu tungurimu
tuimin nauvio dotimanisaro
uamanin tocai tupitungro

tücsökdal a télben

álmot adó földdel takarva
nem mozdulok a föld viz
most a kimondatlan hózik
most már nem akadályozom a szelet
feledve minden ígéret

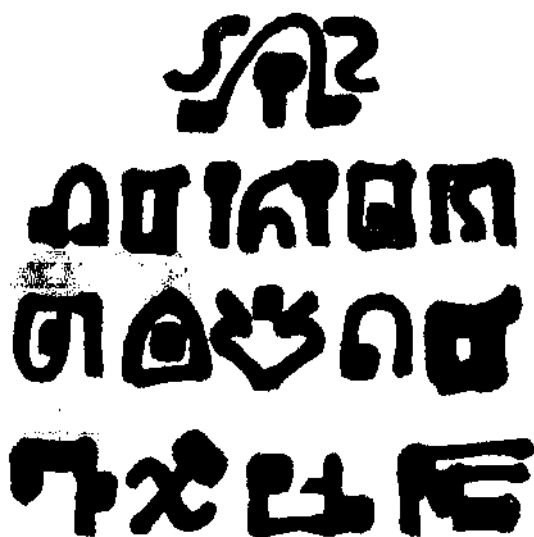
KEINOVUOPIO

SKAABMA KNOS HE
MORKERTIA
VAETVIARN VAETNI
HUHO HEMSTAMPE OGREISDI

a rén szagának suttogása

nem ér el a sötétség
hónak gondoljuk magunk
hold csillag hajnalpír sarki fény

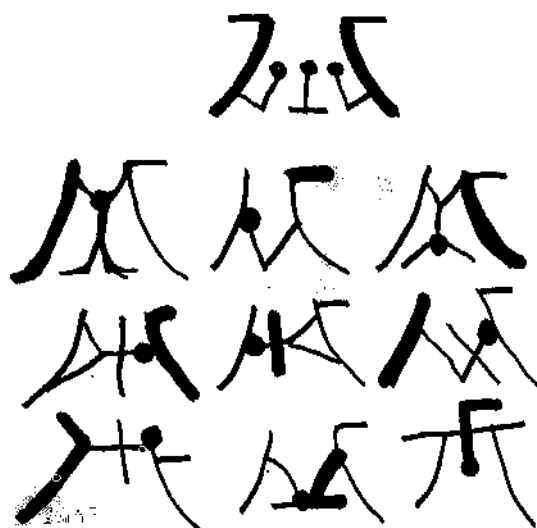
numan tam

bmma nan,ba natahman
butnam na hamd
tamnam latmnam man

az őr hirtelen

a tűz nem emlékszik a hamura
hogy arcod a tűzhelyhez lapítsd
amely a jelentől izzik
csak úgy a sarki összhangban

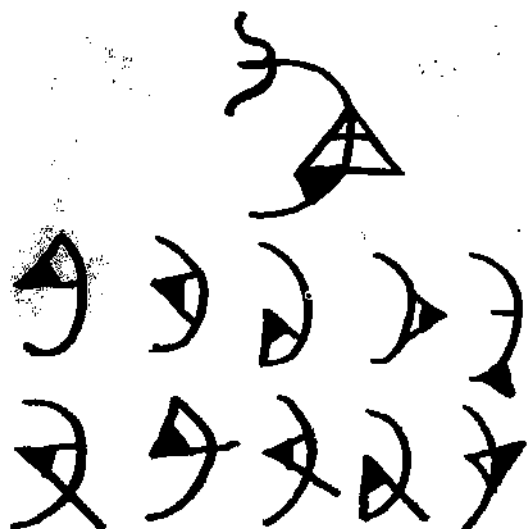
pritt rïtrit rïtïrïl

titri ttri itrimit
irgritn trinim fritril
pritt ririt impri mïtri

tánc a sötétben

ami voltál s ami vagy között
a hallgatásnak adod magad a zenélő esőben
felismered a gyerekkor levegőjét

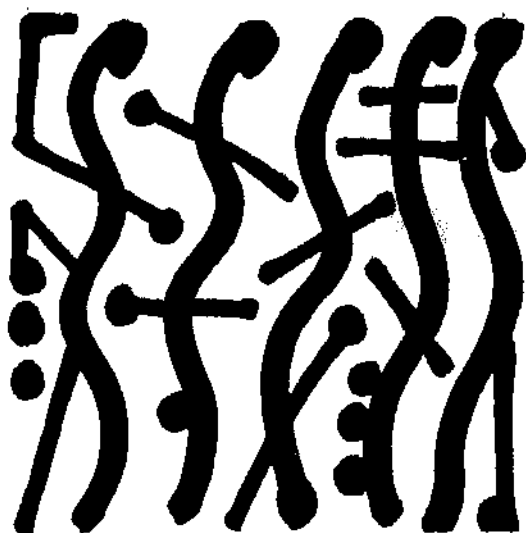
oi

hoi polloi hoi polloi
malloi pohoi momoi coloi
nroi tortoi hoi soio bloi

ők

voltak ott egyesek másokból
egyesek másokban
egyesek mások által
hajnaltól sírva susogva susogva

ooo ohoho hop

obsohom oftolom lop
 lopmotom toloh pop topo
 solotov ho lompopo ohoso lop

megvilágosodva furcsa öltözetben

pislákol mint a megdolgozott betű
 a felajzott kövér másoló szerzetes
 nehezen érkező évszázados ékszerei

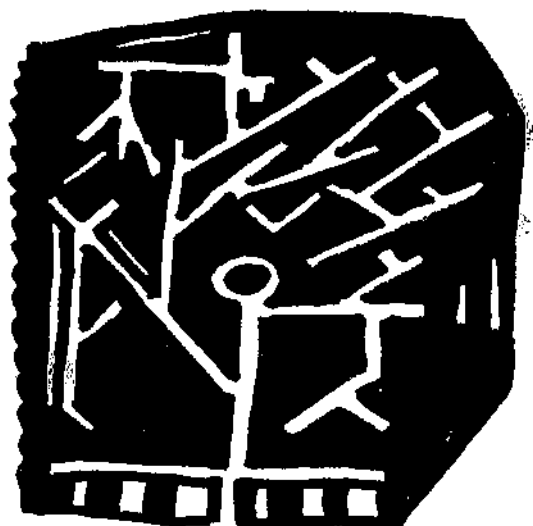
aiu maritra

graalmaham malagmbar tra
tar stamar tiramar tra
ultralumar arira rarera tra

a csodálkozás tűzében

a hidegség édességének esése
a hely édességének esése
az idő édességének esése

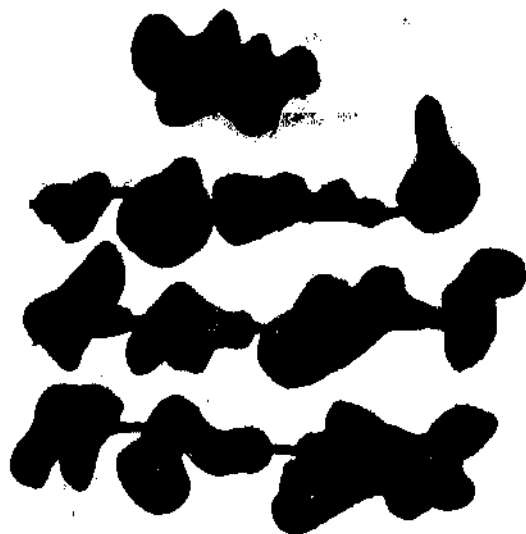
şuuas ffuauş şiptj

şışclie mştiş faiş jiliaş
şuscaş muşnaj juhaş furuiaş
şcipuul şipciencij imbilij jipiaş

ember a jégkulccsal

amikor mind figyelték az eseményt
ő titkos képzeletét nyitotta
belépett a filmbe a filmben mindig gyerek

azif

araug ing urif eratfitel
amaperfaso ing umb rindefal
araung inga nozinem telemas

a lassú mítosz ereje

ami nincs a földben hanem a csúcson
gyökerét körülölelve tartja az égben
vajon milyen erőből gyullad
hogyan megvédje törzsét a sérüléstől

zegrat

kuzd etze nez tezit
znudemoz etzez zenit
zugoz kuzmirz emtezit

lila moraj

felkapaszkodni egy vágyhegyre
amellyel a halál hallucinál
a felismert óceán azon csókjában

၁၈၈၈
 ၁၈၈၈ ၁၈၈၈
 ၁၈၈၈ ၁၈၈၈
 ၁၈၈၈ ၁၈၈၈
 ၁၈၈၈ ၁၈၈၈

obala

obala marum tara harare
 glipter merintu rerintu
 ememe merilo harne ta

Olamban

a káosz közelről közeleg
 valójában útban a rend felé
 annyira ijedt hogy ez világos

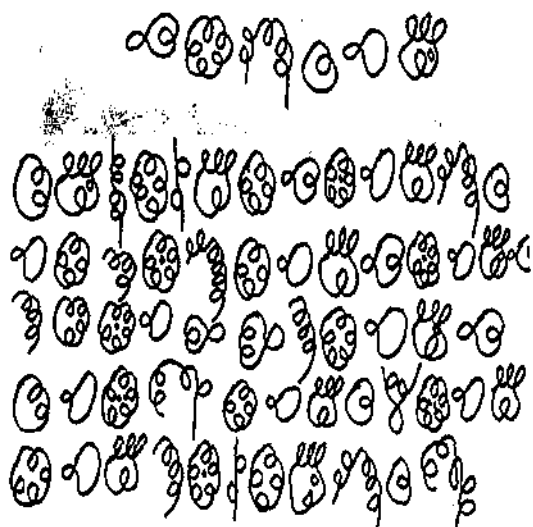
orpyngalyk

og gagu pylyk
 sel ugar replyk
 og gagu numyk
 sel pynugu sybylynkyk

Doxa

mint álmomban a kezemet rejtve írok
 mint ahogyan egy meglepett egeret
 tart mélyében a beomlott bánya

amokiruki

aburuki memiaki muraki
 maki neiu dori doriki
 memi kine musu kali
 nitrikaki maneki baki

reductio ad absurdum

ha az ami van lehetne
 a létezés nem magyarázná önmagát
 ha az ember szerethetne
 a szerelem szavát felejtethénk

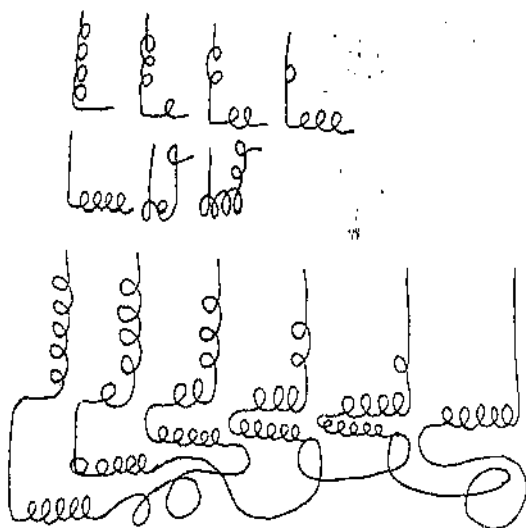
kistermi pesuvis hedine

ubefla kistermi kerí hdine unírha
hedine pesuvisu lapés mifla
keri uharha uharum horum

és elhessegették az aranyozott vaksötétet

kirügyezteted gyökereidet
valamely ásványos égben
egy mögöttes más nyelvben

tarinmi mimicri pteta

niramare tirato halu ptuu
goalam malugu gutaam taninti
gommeti tilelu lilaom laar

és gyümölcs helyett könnyezés

salakkal súrolt mert így
kerül helyére a dicsfény harapása
ahol te hegyet hallasz én hallgatom hol hol hol

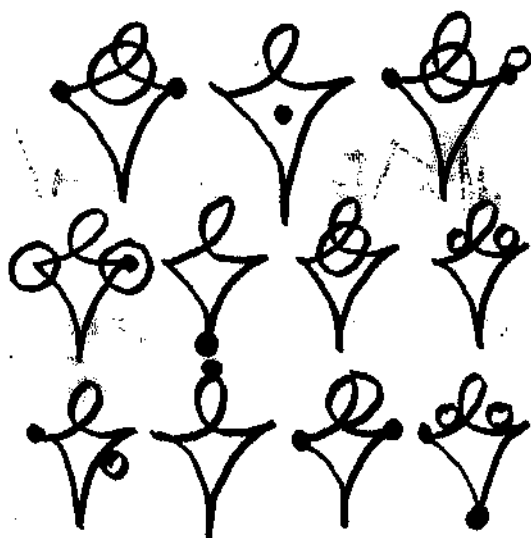
sjoj feni takeru

tenskop fij satibarub
sorgrinke henki tifalub
sifaru feni jem limpopob

a királynő haja hajnalban

egy ismeretlen nyelv arabeszkje
algaillattal telítve
amikor arcodon megtörnek a hullámok

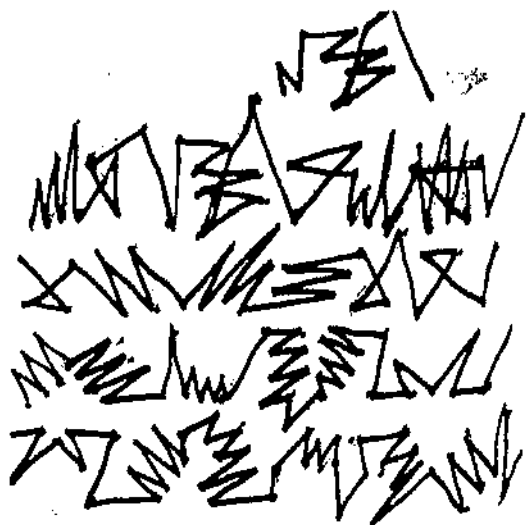
BABB

hleblebem timleten αα
 letudah behum αα
 melihes lebegum αα
 heblihes lilisen αα

az első találkozás levegője

a vidám zöld némán átmegy
 a búsan dalolt dal fölött
 a vörös felől hívás árad
 a szigorú kék megszámoltatik

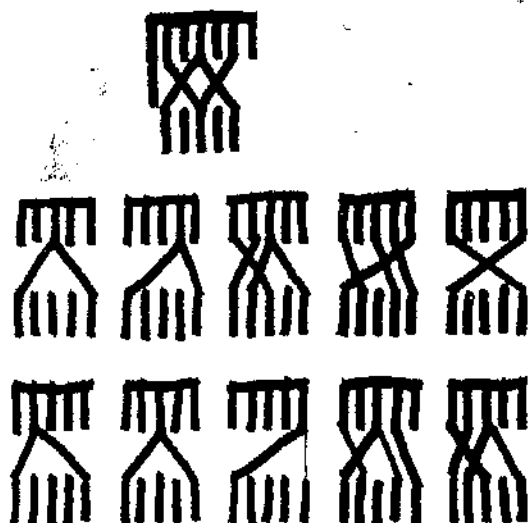
vaxsax

cirix mixizix pixif cinix
inxim zimzix xiri lex
ciniflix xilupanix pixitzix
isterix zix zinofix cirixit lix

miközben vár a kisdob

de sisi sisi mert mindenképpen közte
egyesek már ami másként mindegy
alatta át van az a fölöttin túli
akkor is ha néhány mind sohasem

uzlhh

isiz uzz azolmz tiz
 spriz dridripit moz tiz
 mrit uzz zlomuzez
 tlipiz isizniz mezomítl

a tanú

reggel a szívével lát
 nem hallhat a fülével
 nem mutathat ujjal
 de hallhat a szomszával

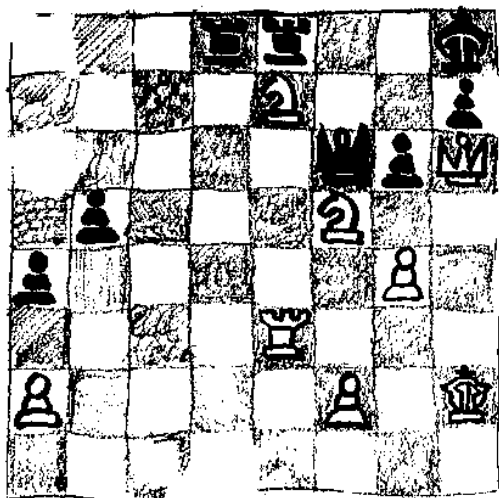
ourugutu

vugvu suroud ultva dibi
medusudi od bevetu
enuult irubount ulvi
albrogt ult gvacuum

az útmutató szembogara

kérdezted miért vagyok itt
kérdezted miért maradtam magamra
próbáltam pillantásommal üzeni
azt amit magam sem tudok

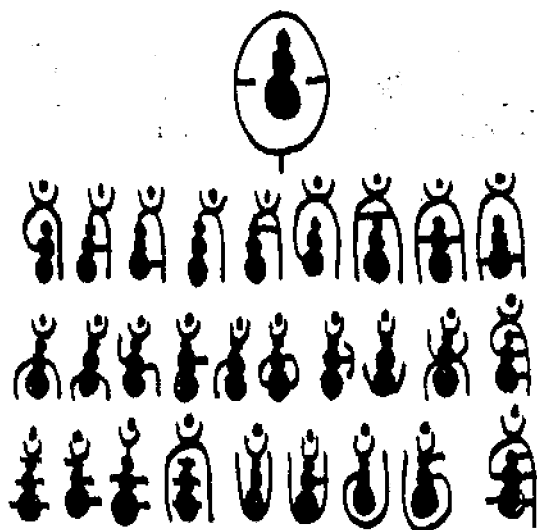
ANNED

gard atsen itam vamen durg
 opsen puvag travs coltrast
 oprav doxal hareg sept men
 kelu taruzurp hare sept de
 tubising aurelitam trismeravs

a nemtörődömség ereje

hosszú megaláztatások és küzdelmek
 után jön a legyengült megfelelő perce
 amikor királynő éned emlékezete hirtelen eléghet
 akkor az éjszaka feladja a láz fehér lovainak
 saját romlott aranyvárai békét lehelnek

balsam

san tal tal sa ra ban da
cam for tal bar ca ro la
men ta tal me nu et ulm

hangyák bálja

bejártam a nyírfák koronáját
nem a nyelvben szólunk nehezen összegyűlt illatokról
átvágatunk a menyasszony fehérneműinek hegyén
zarándoklás a tömött barackkosárhoz
és most a rózsa körül illatok himnuszát zengjük

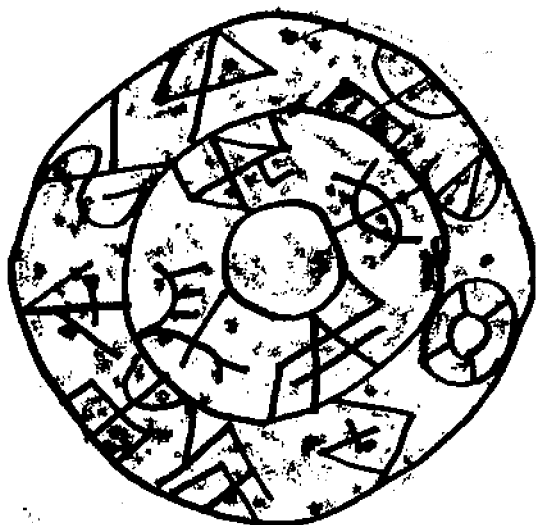
tlamuiti

itsignzin ti ledio uos
mirimíngi iníminti trus
vati autuate polatus
modiver írtir aspa has

madárkönny az esőcseppek között

játék játék nélkül
tűzzé lett
mikor a játéknélküli játék
vízzé vált

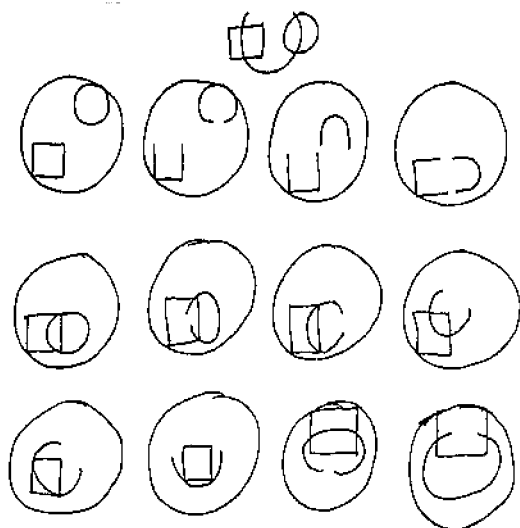
ösi

brinö nöpö hemmő
tő rövös törövd
főemört ömörs hövd
tő tribört sözrömő

légköltő

tűzzel ír a deszkakönyvbe
virággal ír a gyümölcskönyvbe
hallal ír a víz könyvébe
álommal ír az ember könyvébe

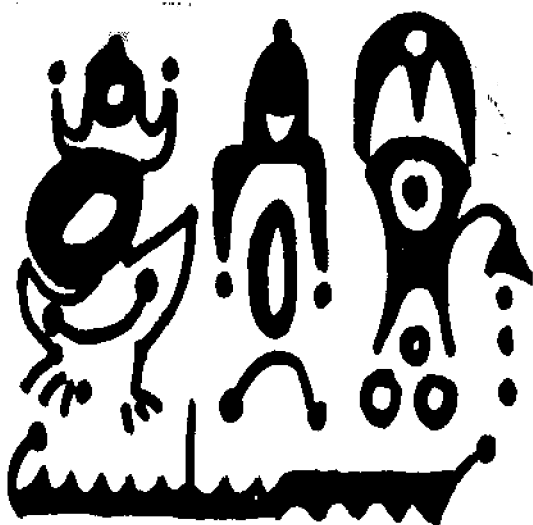
sausausişi

da da da nu nu nu
 ba da ba nu ba da banu
 sau da sau nu
 şi daşi nu banu

kereskedelmi kamara

fertőzi a házat a nyerevény ciánjával
 szigorított fogdát épít csorbítja a dalt
 klónozza a katakombák útját
 ellenőriz karaktereket húst számokat valakit

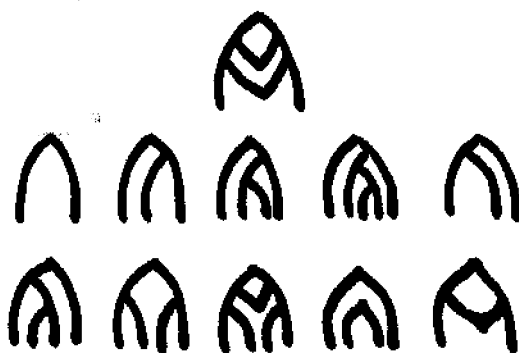
EMESAL

usa nanu usa nanu
chi dumunasche
usa chulu chi dumunasche

a hajnal aranya

gyerünk kelj fel a felkelésre
gyerünk korán a későre
gyerünk a névtelenségből
gyerünk sietve a gyermekhez

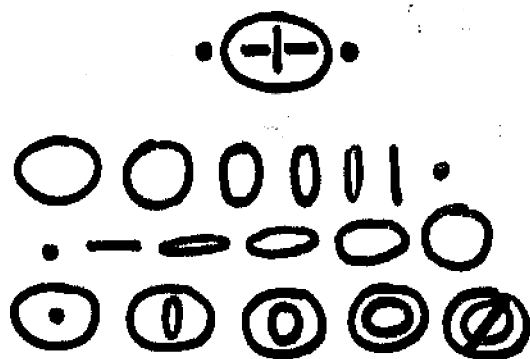
ZIBEV

vi ziv zivi gzivurg zev
zevziv zug ztig viz vi

a boltozat kulcsa

a rend hidege
lelkesíti a köveket

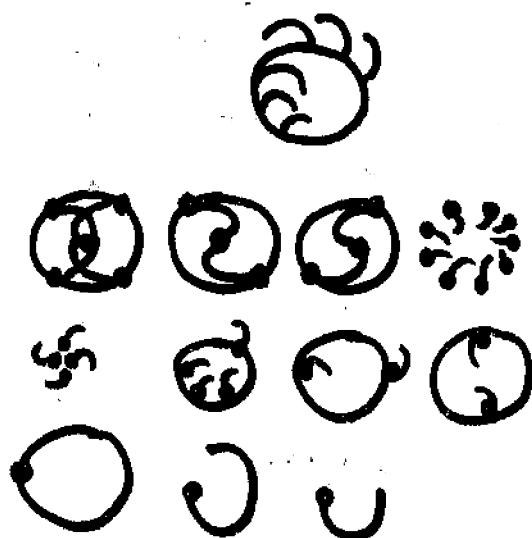
ORI BA DA TI

pa pu po te pi
ri ze to bu va
vari pato pate papa dati

ringás

a törzsnevek állandóak és elfelejtik őket
mint a képzetes számok
összekötik a párhuzamos valóságot

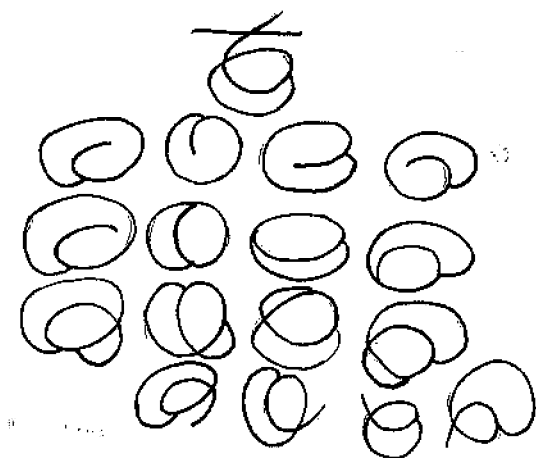
SLEUTEX UTVEX

SLEPTEX MERETEX XERPLEXSEX LEX
 RATEX MECHEX FLIMPEX LOTEX
 ARTEX ETEX EXTE EX

kilépés a bensőbe

indulás húsból
 hó íze van
 bomlásszaga
 világképnek
 mézillatú zenében

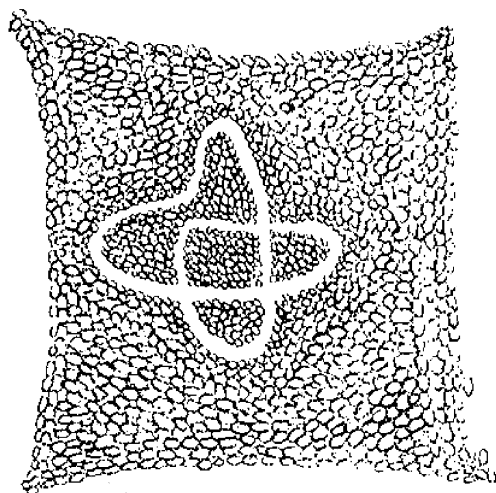
PABAT

ipsura gog mozpeb ranamd
 banamra bug faira epsora
 fuag tefue ombrupo bramd
 hinumeaba neatro omfehrura

palántázás

a föld feketéjétől vakítva
 a mag keresi pályáját
 mi vinné a szentfényben
 sarjadó halál felé

MONARHUL

lasă a se întâmpla
nici stăpân nici slugă
niciodată departe
deși dincolo de deincolo
nu vine nici se duce

az uralkodó

hagyja hogy megtörténjen
sem gazda sem szolgál
soha messze
bár innen az azontúl
nem jön nem is megy

Tartalom

Előszó – Lungu Aleaxandru:

Hihetetlen szárnyas oltárok, avagy mit akart mondani a költő | 5

avaktavia – prințul – a herceg | 9

lalu bli blahat – copilul și marea – a gyermek és a tenger | 10

aaasuax – cuvântul cânta la om – embernek dalol a szó | 11

tombulub – de pe piatră – kövön | 12

branmgram – cântec la drâmbă – dorombdal | 13

pabahaumheh – pendularea miresmei – a menyasszony ingázása | 14

olam bliar – descântecul lui Olam – Olam ráolvasása | 15

tözmentumadez – privirea aztecului – az azték pillantása | 16

uoer – singurătatea rea – rossz magány | 17

ampordampraf – supremul umil – legnagyobb alázat | 18

sinteö – sine + cer = sincer – nyíl + tan = nyíltan | 19

trummer ummar ur urnar – cântă pământul rănit

– a sebzett föld dala | 20

loalao lilulato – lacrima înflăcărată – lángoló könny | 21

pasma darfluga – lapte albastru – kék tej | 22

tux uvax – calea umbrei trezite – a felkeltett árnyék útja | 23

anois teacht an – a sosít primăvara – itt a tavasz | 24

anoabu – privirea unui val – a hullám tekintete | 25

elap amög – acrobatul faur – teremő akrobata | 26

tuaaa oi – cântec de greiere în iarnă – tücsökdal a télben | 27

keinovuopio – șoptește mirosul ren – a rén szagának sutogása | 28

muman tam – paznicul tam – az őr hirtelen | 29

pritt ritrit ritritil – dans în întuneric – tánc a sötétben | 30

oi – ei – ök | 31

ooo ohoho hop – înluminată cu veșminte ciudate

– megvilágosodva furcsa öltözetben | 32

aiu maritra – în a focului mirare – a csodálkozás tűzében | 33

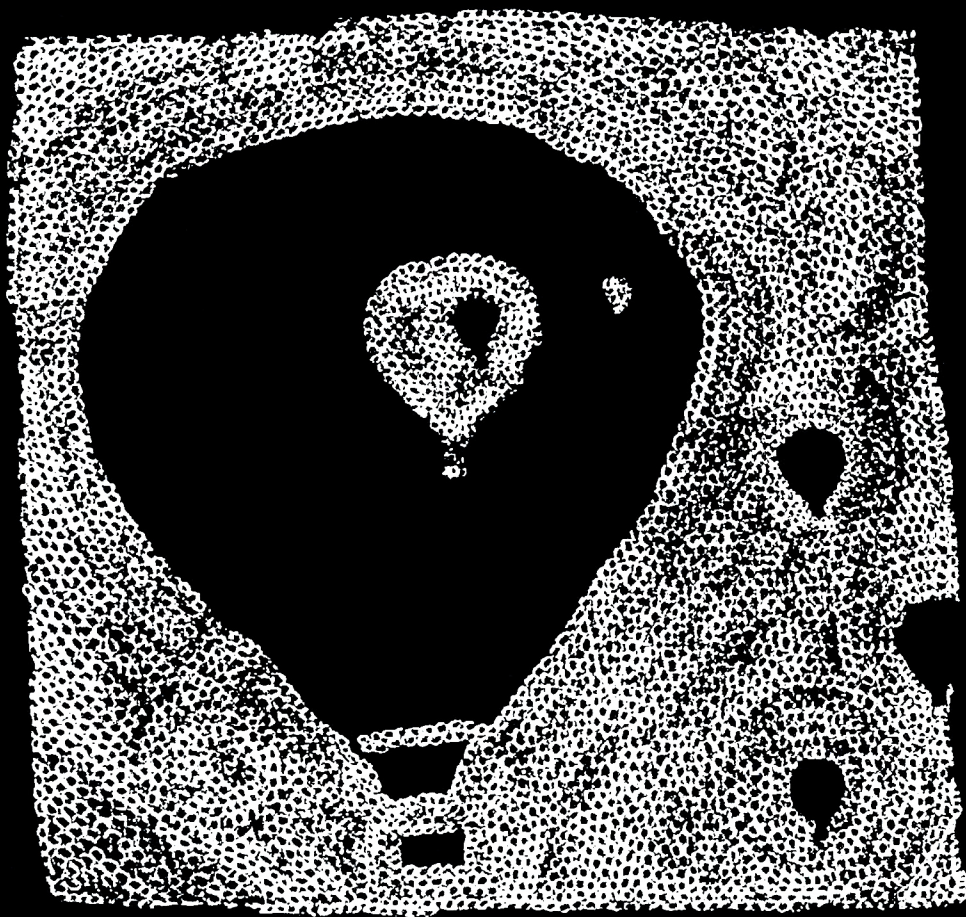
șuuuș ffuaus șiptj – omul cu cheia de gheață

– ember a jégkulccsal | 34

azif – tăria mitului lent – a lassú mítosz ereje | 35

zegrat – murmur violet – lila moraj | 36

- obala – în Olam – Olamban | 37
orpyngalyk – doxa – doxa | 38
amokiruki – reducerea la absurd – reductio ad absurdum | 39
kistermi pesuvis hedine – și vîntau beznele aurite
– és elhessegették az aranyozott vaksötétet | 40
tarinmi mimicri pteta – și în loc de fructe lacrimi plîng – és gyümölcs
helyett könnyezés | 41
sjoï feni takeru – părul reginei în zori – a királynő haja hajnalban | 42
babb – aerul primei întîlniri – az első találkozás levegője | 43
vaxsax – darabănă în timp ce așteaptă – miközben vár a kisdob | 44
uzlhh – martiorul – a tanú | 45
ourugutu – pupila călăuzei – az útmutató szembogara | 46
anned – puterea indolenței – a nemtörődomség ereje | 47
balsam – balul furnicilor – a hangyák bálja | 48
tlamuiti – lacrima păsării între stropii de ploaie
– madárkönnny az esőcseppek között | 49
ösi tö – poetul de aer – légműtő | 50
sausausisi – camera de comerț – kereskedelmi kamara | 51
emesal – aurul zorilor – a hajnal aranya | 52
zibev – cheia de boltă – a boltozat kulcsa | 53
ori ba da ti – unduirea – ringás | 54
sleutex utvex – ieșirea înspre lăuntru – kilépés a bensőbe | 55
pabat – răsad – palántázás | 56
monarhul – monarhul – az uralkodó | 57

KÖZDOK